

قانون نمونه امضاهای الکترونیکی کمیسیون حقوق تجارت
بین الملل سازمان ملل متحد

مترجم:

مصطفی بختیاروند

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه امام صادق (ع)
تهران - ایران

Uncitral Model Law on Electronic Signatures (2001)

Translated by :

Mostafa Bakhtiarvand

M.A student on private law

Imam Sadegh University

Tehran - Iran

قانون نمونه کمیسیون حقوق تجارت بین‌الملل

سازمان ملل متحد (آنسیترال) در خصوص

امضاهای الکترونیکی (۲۰۰۱)

ترجمه: مصطفی بختیاروند

مقدمه مترجم:

«تجارت الکترونیکی رشته‌ای است که به سرعت در حال پیشرفت و تحول است و دامنه آن به اکثر کشورهای جهان گسترش یافته است. انجام فعالیت‌های تجاری از طریق اینترنت اوضاع و احوال جدیدی را ایجاد می‌کند که تنظیم روابط اشخاص در آن، ضمن حفظ اصول کلی، مستلزم وضع قوانین و مقررات خاص است.

در این زمینه کمیسیون حقوق تجارت بین‌الملل سازمان ملل متحد (United Nations Commission on International Trade Law) با نام اختصاری آنسیترال (UNCITRAL) قوانین نمونه‌ای را تهیه و تدوین کرده که الگویی برای کشورهای در وضع قوانین مربوط به تجارت الکترونیک است. نظر به اهمیت موضوع امضاهای الکترونیکی در رشته مذکور، ترجمه قانون نمونه آنسیترال در این خصوص برای استفاده علاقه‌مندان تقدیم می‌شود»

ماده ۱- قلمرو شمول قانون

این قانون در مواردی به کار می‌رود که امضاهای الکترونیکی طی * فعالیت‌های تجاری * مورد استفاده قرار می‌گیرد. این قانون هیچ یک از مقرراتی را که هدف از آن حمایت از مصرف‌کنندگان است، منسوخ نمی‌کند.

* کمیسیون متن زیر را برای کشورهایی که ممکن است مایل به گسترش قلمرو شمول این قانون باشند، پیشنهاد می‌کند:

« این قانون در مواردی به کار می‌رود که امضاهای الکترونیکی مورد استفاده قرار می‌گیرند، به استثنای موارد زیر: [...] »

** اصطلاح «تجاری» باید مورد تفسیر موسعی قرار گیرد، به طوری که همه موضوعات ناشی از روابط ماهیتاً تجاری را اعم از قراردادی و غیرقراردادی، در برگیرد. روابط ماهیتاً تجاری شامل قراردادهای زیر است، ولی به آن‌ها محدود نمی‌شود: هر قرارداد تجاری به‌منظور تهیه یا مبادله کالا یا خدمات؛ قراردادهای توزیع؛ نمایندگی شرکت مادر یا نمایندگی داخلی، شرکت خارجی؛ قرارداد رسیدگی به حساب‌های شرکت‌های دیگر (Factoring)؛ قرارداد اجاره؛ قراردادهای پیمانکاری؛ مشاوره؛ مهندسی؛ تولید کالا تحت گواهی شرکت دیگر؛ سرمایه‌گذاری؛ تأمین مالی؛ بانکداری؛ بیمه؛ قراردادهای استحصال یا انتقال کالا در مقابل سرمایه‌گذاری خارجی؛ قراردادهای مشارکت و انواع دیگر همکاری‌های صنعتی یا مالی؛ حمل و نقل کالا یا مسافر از طریق هوا، دریا، راه‌آهن یا جاده.

ماده ۲- تعاریف

در این قانون:

- (الف) «امضای الکترونیکی» عبارت است از داده‌های الکترونیکی موجود در یک داده پیام، منضم شده به آن یا داده‌های الکترونیکی که به صورت منطقی به یک داده پیام متصلند و از آن می‌توان برای شناسایی امضا کننده مرتبط با داده پیام استفاده کرد و تأیید وی در خصوص اطلاعات موجود در داده پیام را نشان داد.
- (ب) «گواهی» عبارت است از یک داده پیام یا رکورد دیگر که ارتباط میان امضا کنندگان و داده‌های تشکیل دهنده امضا را تأیید می‌کند.
- (ج) «داده پیام» عبارت است از اطلاعات ایجاد شده، فرستاده شده، دریافت یا ذخیره شده از طریق وسایل نوری یا وسایل مشابه از جمله مبادله الکترونیکی داده‌ها (EDI)، پست الکترونیکی، تلگراف، تلکس یا تله‌کپی.
- (د) «امضا کننده» هر شخصی است که داده‌های تشکیل دهنده امضا را نگهداری کرده و اصالتاً یا به نمایندگی از طرف دیگری عمل می‌کند.
- (ه) «ارائه دهنده خدمات صدور گواهی» عبارت است از شخصی که گواهی صادر می‌کند و ممکن است دیگر خدمات مرتبط با امضاهای الکترونیکی را ارائه دهد.
- (و) «طرف اعتماد کننده» عبارت است از شخصی که ممکن است بر مبنای یک گواهی یا امضای الکترونیکی عمل کند.

ماده ۳- برخورد یکسان با فناوری‌های مربوط به امضا

هیچ بخشی از این قانون، جز ماده ۵، به صورتی اعمال نخواهد شد که یک روش ایجاد امضاهای الکترونیکی را که شرایط ماده (۱) ۶ را داشته یا به طریق دیگری شرایط قانون قابل اعمال را دارد، حذف، محدود یا فاقد اثر قانونی کند.

ماده ۴- تفسیر

- (۱) در تفسیر این قانون باید منشأ بین‌المللی و ضرورت توسعه اعمال یکسان آن و رعایت حسن نیت را مد نظر قرار داد.
- (۲) مسائل مربوط به موضوعات مشمول این قانون که صریحاً در آن حل و فصل نشده‌اند، باید بر طبق اصول کلی که این قانون بر آن مبتنی است، حل و فصل شوند.

ماده ۵- تغییر به وسیله قرارداد

طرفین می‌توانند با توافق، برخلاف مقررات این قانون عمل کنند و یا اثر آن‌ها را تغییر دهند، مگر این‌که توافق مذکور مطابق قانون قابل اعمال معتبر نباشد.

ماده ۶- رعایت شرط وجود امضا

- (۱) در مواردی که قانون امضای شخصی را لازم می‌داند، این شرط [شرط وجود امضا] در ارتباط با یک داده پیام هنگامی محقق خواهد شد که امضای الکترونیکی به کار رفته با توجه به اوضاع و احوال برای هدفی که داده پیام به خاطر آن ایجاد یا منتقل شده است، به اندازه کافی قابل اعتماد باشد.

(۲) صرف نظر از این که شرط مذکور به شکل یک تکلیف [قانونی] باشد یا آن که قانون صرفاً عواقبی را برای نبود امضا پیش‌بینی کرده باشد، پاراگراف (۱) اعمال خواهد شد.
(۳) زمانی امضای الکترونیکی برای تحقق شرط مورد اشاره در پاراگراف (۱) قابل اعتماد خواهد بود که:

(الف) داده‌های تشکیل‌دهنده امضا تحت شرایط به کارگیری آن‌ها به امضاکننده مرتبط باشد.
(ب) داده‌های تشکیل‌دهنده امضا، در زمان امضا کردن، [صرفاً] تحت کنترل امضاکننده باشند نه شخص دیگر.

(ج) هرگونه تغییر در خصوص امضای الکترونیکی که پس از امضا کردن ایجاد شده است، قابل کشف باشد؛ و

(د) در مواردی که هدف از شرط قانونی [وجود] امضای الکترونیکی تضمین تمامیت اطلاعاتی است که امضا با آن مرتبط است، هرگونه تغییر ایجاد شده در اطلاعات مذکور پس از امضا کردن، قابل کشف باشد.

(۴) پاراگراف (۳) توانایی هیچ شخصی را در انجام امور ذیل محدود نمی‌کند:

(الف) تأمین قابل اعتماد بودن یک امضای الکترونیکی به هر طریق دیگر برای رعایت شرط مورد اشاره در پاراگراف (۱)؛ یا

(ب) ارائه مدارک دالّ بر قابل اعتماد نبودن یک امضای الکترونیکی.

(۵) مفاد این ماده در موارد زیر اعمال نمی‌شود [...]

ماده ۷- رعایت ماده ۶

(۱) هر شخص، سازمان یا مرجع اعم از عمومی یا خصوصی که دولت قانون‌گذار آن را صالح اعلام کرده است، می‌تواند مشخص کند کدام یک از امضاهای الکترونیکی شرایط ماده ۶ را دارد.

(۲) هر گونه تصمیم اتخاذ شده بر مبنای پاراگراف (۱) باید با استانداردهای شناخته شده بین‌المللی مطابق باشد.

(۳) هیچ بخشی از این ماده مانع اعمال مقررات حقوق بین‌الملل خصوصی نیست.

ماده ۸- عملکرد امضا کننده

(۱) در صورتی که بتوان داده‌های تشکیل‌دهنده امضا را برای ایجاد امضایی با آثار قانونی به کار برد، هر امضا کننده باید:

(الف) مراقبت معقولی را برای اجتناب از کاربرد غیرمجاز داده‌های تشکیل‌دهنده امضای خود صورت دهد.

(ب) بدون تأخیر بیهوده تجهیزات فراهم شده طبق ماده ۹ به وسیله ارائه دهنده خدمات صدور گواهی را به کار برده یا به طریق دیگر تلاش متعارفی صورت دهد تا در موارد زیر هر شخصی را که امضا کننده به طور معقولی احتمال می‌دهد به امضا اعتماد کرده یا خدماتی را در حمایت از امضا ارائه خواهد داد مطلع سازد:

(*) هرگاه امضا کننده بداند به داده‌های تشکیل‌دهنده امضا آسیب رسیده؛ یا

(**) اوضاع و احوال شناخته شده برای امضاکننده، خطر احتمال آسیب دیدگی داده‌های تشکیل‌دهنده امضا را مطرح کند.

(ج) در مواردی که یک گواهی برای حمایت از امضای الکترونیکی به کار می‌رود، مراقبت معقولی برای تضمین صحت و کامل بودن همه اظهارات مهمی انجام دهد که بوسیله وی صورت گرفته و با گواهی در طی چرخه حیاتی آن مرتبطند یا باید در آن گنجانده شوند.

(۲) عواقب قانونی قصور در رعایت شرایط پاراگراف (۱) برعهده امضاکننده خواهد بود.

ماده ۹- عملکرد ارائه دهنده خدمات صدور گواهی

(۱) در مواردی که ارائه دهنده خدمات صدور گواهی خدماتی را برای حمایت از امضای الکترونیکی ارائه می‌دهد که از آن می‌توان به عنوان امضایی با آثار قانونی استفاده کرد، وی باید:

(الف) مطابق اظهاراتی که در خصوص سیاست‌ها و رویه‌هایش بیان کرده است، عمل کند.

(ب) مراقبت معقولی برای تضمین صحت و کامل بودن همه اظهارات مهمی انجام دهد که بوسیله وی صورت گرفته و طی چرخه حیاتی گواهی با آن مرتبطند یا در گواهی گنجانده شده‌اند؛

(ج) تجهیزاتی را که به صورت معقولی قابل دسترسی است فراهم کند تا طرف اعتمادکننده با استفاده از آن بتواند موارد زیر را تشخیص دهد:

(۱) هویت ارائه دهنده خدمات صدور گواهی؛

(۲) امضاکننده‌ای که در گواهی معرفی شده است، در زمان صدور گواهی یا پیش از آن معتبر باشد.

(د) تجهیزاتی را که به صورت معقولی قابل دسترسی است، فراهم کند تا طرف اعتمادکننده بتواند با استفاده از آن، در موارد ضروری، از طریق گواهی یا به صورتی دیگر موارد زیر را تشخیص دهد:

(۱) روش به کار رفته برای شناسایی امضاکننده؛

(۲) هر گونه محدودیت در خصوص هدف یا فایده‌ای که داده‌های تشکیل‌دهنده امضا یا گواهی ممکن است برای آن به کار رود؛

(۳) اعتبار داده‌های تشکیل‌دهنده امضا و عدم آسیب‌دیدگی آن‌ها؛

(۴) هر گونه محدودیت در خصوص چارچوب یا قلمرو مسؤلیت اعلام شده بوسیله ارائه دهنده خدمات صدور گواهی؛

(۵) وجود یا نبود تجهیزاتی برای اطلاع‌رسانی به وسیله امضاکننده بر مبنای بند (ب) از پاراگراف (۱)

ماده ۸

(۶) ارائه یا عدم ارائه به موقع خدمات فسخ؛

(ه) در مواردی که خدماتی بر مبنای زیرپاراگراف (۵)(د) ارائه می‌شود، تجهیزاتی برای امضاکننده برای اطلاع‌رسانی بر مبنای بخش (ب) از بند (۱) ماده ۸ فراهم است و در مواردی که خدماتی بر مبنای زیرپاراگراف (۶)(د) ارائه می‌شود در دسترس باشد و خدمات فسخ به موقع را تضمین کند؛

(و) از سیستم‌ها، تشریفات و منابع انسانی قابل اعتماد در اجرای خدمات خود بهره‌گیرد.

(۲) عواقب قانونی قصور در رعایت شرایط پاراگراف (۱) برعهده ارائه کننده خدمات صدور گواهی خواهد بود.

ماده ۱۰- قابل اعتماد بودن

در راستای هدف‌های بخش (ه) از بند (۱) ماده ۹ برای تعیین این که سیستم، تشریفات و منابع انسانی به کار رفته بوسیله ارائه‌دهنده خدمات صدور گواهی قابل اعتماد هستند یا نه یا این که به چه میزان قابل اعتمادند، باید عوامل زیر را مد نظر قرار داد:

(الف) منابع مالی و انسانی، از جمله وجود دارایی‌ها؛

- (ب) کیفیت سیستم‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری؛
- (ج) تشریفات پردازش گواهی‌ها و تقاضاهای صدور گواهی و نگهداری رکوردها؛
- (د) در دسترس بودن اطلاعات برای امضاکنندگان معرفی شده در گواهی‌ها و اشخاص اعتمادکننده بالقوه؛
- (ه) منظم بودن بازرسی به‌وسیله یک ارگان مستقل و میزان آن؛
- (و) وجود یک اطلاعیه صادره از سوی دولت، یک ارگان مجاز یا ارائه‌دهنده خدمات صدور گواهی در خصوص رعایت موضوعات فوق‌الذکر یا وجود آن؛ یا
- (ز) هر عامل مرتبط دیگر.

ماده ۱۱- عملکرد طرف اعتمادکننده

- طرف اعتماد کننده عواقب قانونی قصور خود را نسبت به موارد زیر متحمل خواهد شد:
- (الف) انجام اقدامات معقولی برای تشخیص قابل اعتماد بودن امضای الکترونیکی؛ یا
- (ب) در مواردی که از امضای الکترونیکی به وسیله یک گواهی حمایت می‌شود، اقدامات معقولی انجام دهد تا:
- (۱) اعتبار، تعلیق یا فسخ گواهی را تشخیص دهد؛ و
- (۲) هر گونه محدودیتی را در رابطه با گواهی رعایت کند.

ماده ۱۲- شناسایی (پذیرش) گواهی‌ها و امضاهای الکترونیکی خارجی

- (۱) در مقام تعیین این که آیا یک گواهی یا امضای الکترونیکی اثر قانونی دارد یا نه یا برای تعیین میزان این آثار به موارد زیر توجه نخواهد شد:
- (الف) موقعیت جغرافیایی صدور گواهی یا ایجاد یا به‌کارگیری امضای الکترونیکی؛ یا
- (ب) موقعیت جغرافیایی محل تجاری صادرکننده گواهی یا امضاکننده.
- (۲) گواهی صادر شده در خارج [از کشور قانون‌گذار] همان آثار قانونی یک گواهی صادر شده در داخل [کشور قانون‌گذار] را خواهد داشت، مشروط بر آن که اساساً به اندازه گواهی داخلی قابل اعتماد باشد.
- (۳) امضای الکترونیکی ایجاد شده یا به‌کار رفته در خارج [از کشور قانون‌گذار] همان آثار قانونی یک امضای الکترونیکی ایجاد شده یا به‌کار رفته در داخل [کشور قانون‌گذار] را خواهد داشت، مشروط بر آن که اساساً به اندازه امضای داخلی قابل اعتماد باشد.
- (۴) در مقام تعیین این که آیا یک گواهی یا امضای الکترونیکی اساساً در سطح مشابهی از قابل اعتماد بودن در راستای هدف‌های پاراگراف‌های (۲) یا (۳) قرار دارد، به استانداردهای شناخته شده بین‌المللی و هر عامل مرتبط دیگر توجه خواهد شد.
- (۵) در مواردی که صرف‌نظر از پاراگراف‌های (۲)، (۳) و (۴)، طرفین در خصوص به‌کارگیری انواع خاصی از امضاهای الکترونیکی یا گواهی‌ها توافق می‌کنند، این توافق برای شناسایی فرامرزی امضاها یا گواهی‌ها مکفی شناخته خواهد شد، مگر این که توافق مذکور بر مبنای قانون قابل اعمال، معتبر یا مؤثر نباشد.